

ժենարաւականն ոչ ևս առաւել անազան ժամանիլ ի ծոց սրբոյ Մօր մեր լուսոյ:

Յարգելով զվազնջական շարունակութիւն ջատագովութեանց նորուն արժանանձնութեան աղայ Առաքել Մելիք Մինասեան հարազատի մեր և սրբոյ եկեղեցւոյ հայրենեաց ընդ նմին և ձերում սրբաշնութեան պարգեւեցաք Տ. Յովսէփ քահանային Տ. Յովսէփեանց արժաթեայ ոսկէզօծ լանջական խաչ զոր հանդերձ մերով կոնվակաւ առաքեցաք ընդ այսմ յիշատ հարազատի մերում յորմէ ունի ընկալնուլ կրօն զայն առ ի նմանէ ջատագովի քահանայն:

Յազազս մնացորդացն զկնի վախճանի սրբազան Նիկողայոս եպիսկոպոսին եղիւոյ ցարդ ընդ կնքով գրեալ եմ նորուն արժանանձնութեան աղայ Առաքելին և ձեզ ևս գրեմ, զի ունիմք գրել Ատենակալացն ի Սինօզի էջմիածնի անօրինել որպէս արժան դատել ունիցին և հրամայել զպատկանեալսն սրբոյ վանիցն Թադդէոսի Առաքելոյ յանձնել ձեզ և որոյ պատկանի և զպատկանեալսն Աթոռոյ էջմիածնի առաքել ի Սինօզն նորա:

Յազազս ուսումնարանին ըստ ձեր յառաջագրութեանց գրեսցուք ոչ ևս անազան զկոնդակ յանուն միաբանութեան Հայոց Թաւրիկոյ եկեղեցականաց և ժողովրդականաց. Ողջ լեբուք:

Յամի ազգական 1302, և փրկչական 1853,
Հմբ. 418 Հոկտեմբերի 21, ի Թիֆլիզ:

ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ ՍՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ
ՆԵՐՍԷՍ

Հրատ. Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

ՃԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՑ

Այս օտի եւս Ս. Արքեպիսկոպոս ժողովուրդաց Վարժարանը տուա իր հոգեւոր հունձեր՝ յանձինս չորս նոր Սարկաւագներու:

Ժողովուրդաց Վարժարանի Դ. դասարանի վեց աւակներէնք աւարտած ըլլալով իրենց քառամեայ ուսումնական երջանը՝ հրաւիրուեցան, Տեսչութեան կողմէ, Տալու իրենց վերջնական որոշումը:

Անոնցմէ չորսը Տնօրէն Ժողովոյ առջեւ յօժարութիւն յայտնած եւ ուխտագիր ստորագրած ըլլալով ընդունելու կուսակոն եկեղեցականութեան լուծը, կիսասարկաւագութեան աստիճանի տուելուքինը կատարուեցաւ՝ Վերափոխման բարեկեցականի Կիրակիին, առաւօտեան ժամերգութեան ընթացքին, «լցաք» են անմիջապէս առաջ. իսկ Ս. Պատարագի մատուցման միջոցին, սոյն չորսը ձեռնադրուեցան Աւագ Սրկ.: Ս. Պատարագ Հայրը կատարեց ձեռնադրութիւնը: Խորհրդակցելու եւ Լուսարարացե Գեղ. Տ. Կիրեղ Մ. Վրդ. Իսրայէլեան: Մտաւուչ եւ պահը երբ չորս նորընծայները ծնկաչափ կը յառաջանային դէպի Ս. Սեղան: Յուզուած էին նոյնպէս իրենց, երբ ծնումայլ եւ դողահար վերելակելով Ս. Բեմին մարմարեայ սանդուխէն, «Երկիւղիւ ու հաւատով» յառաջ կը մտնէին դէպի Սեղանը իրենց Ս. Զոհին. զգացուած էին նաեւ ամենքը, Ս. Պատարագը եւ Միաբանութիւնը, իրենց մտախպարին շարունակութիւնը զիտելով անարատ հոգիներու այս հոյլին մէջ, եւ ժողովուրդն ինքնին՝ ուրուն համակիր նայուածքին առջեւ ամեն օր հասակ նետեր եւ շնորհօք բարգաւաճեր էին անոնք ամեն օտի: Յուզումին ալիքը լայնցաւ հոգիներուն մէջ, երբ ընծայեալները երեսին ժողովուրդին դարձուցած, աչք յեկինս, աւխարհէ հրաժարման իրենց ուխտը կը հրատարակէին ձեռամբարձ. մինչ դրպիւք եւ միաբանք երիցս կը վերերգէին պատկառանքով եւ արայոյց. «Աստուծային եւ երկնաւոր շնորհ... կոչե...» ն: — Յաջորդեց «Ես դեմ ձեռք» արարունդ, իւրաքանչիւրին համար ուրոյն ուրոյն. ու երբ կը լսուէր «Ի՞նչ ամենեքեան աղօթս արարեմք զի արժանի լինիցի սա անարատ պատեմ զաստիճան սարկաւագութեան...» ք, բո-

լոր սիրտերեն փրկած միակ բանն էր «ամեն»:
— Հազան վերջապես սուրբ ուրախին մա-
հուր ժապաւենը, սաղան օրհնուած բուր-
վառը եւ իրաւունք խնկարկելու, ու Ս. Ա-
ւետարանը՝ ի ձեռաց իրենց հոգեծնողին, ա-
սօնութիւն կարգալու զայն յունկն հաւատա-
ցելոց, եւ իրաւունք՝ վերաբերելու Ս. Խոր-
հուրդին ընծայքը. ըսին իրենց անգրանիկ
«եւ եւս»ը իւրաքանչիւրը երեկնելով զայն
զգուշածայն քաղցրութեամբ, եւ, ընդունելէ
վերջ երեքապիկ օրհնութիւնը իրենց ուխտին,
կեցան Սեղանին վրայ, երկուստէ Ս. Խորանին:

Յաւատք Ձեռնադրութեան, Նորին Ամեն.
Ս. Պատրիարք Հօր կողմէն խօսեցաւ ժառ.
Վարժարանի եւ Ընծայարանի Տեսուչ Հոգ.
Տ. Եփրեմ Վրդ. Տեղեկեան: Ասոնք, ըսաւ,
ցոյց տալով չորս նորընծայեալները, որոնք կը
կենան այս պահուստ Աստուծոյ Խորանին
առջեւ, իբրեւ սպասաւորներ Հայ Եկեղեցւոյ
մեծ սպասին, ծրագրուած մէկ մէկ խոս-
տումներ են, կեանքեր՝ հապտուած սրբազան
նպատակի մը: Համեմատութեան դրաւ անոնց
կեանքն ու ասպարէզը ուրիշ երթաստարդ-
ներու ասպարէզին հետ, որոնք կ'ունենան
կեանքի վրայ աւելի շեղ հորիզոններ, որոնց
աղելը աւելի ընդարձակ կ'ընդգրկէ այն կես
դարը զոր մարդիկ կեանք եւ ապագայ կ'ան-
ուանեն իր բոլոր քաղցրութիւններով, անա-
կրկնակներով եւ կարելի հեռապատկերնե-
րով. մինչ ասոնց՝ յարեց, ամենեւնի բախտորոշ
պարագային, վստական խցիկի մը շատ համեմատ
երջանակը, եւ Աստուծոյ ու մարդոց ծառայե-
լու պարտականութիւնն է միայն: Անոնք այս
կերպ կ'ընեն անզոհելի զոհը. սակայն իրենց
մատաղ կեանքերու այս մատաղը դիմաւոր-
ուի թերեւս շատերէն իրենց համակրանքով:
Կեանք հասկնալու միամտութիւն մը կայ այս
մտածումին մէջ, ըսաւ. ցորենահասը պէտք է
մեռնի, իր բազմապիսի արդիւնները կա-
րենալ ձեռնու համար: Սակայն մի խաչիւ
աշխարհի մակերեսային այս երեւոյթն.
մարդերու մէկ մասը միայն իրենց սրտութեամբ
պիտի նայի ձեր ետեւէն, այն մասը որ չի
կրնար ըմբռնել իմաստը ձեր այս զոհողու-
թեան. մէկ ուրիշ մասը պիտի հիանայ ձեր
վրայ, արդի արժեքաւորելով նուազ բացատրե-
լի, սակայն խորապէս իրական արժանիք մը
տեսնելով ձեր կեցողութիւն մէջ: Եւ աւելի
բան նիւթ ու սրբազան է այս վերջին միտա-
ծումը. վասնզի երբ չունիք ձեր ասպարէ-

զին վրայ փայլուն պատշոններ, դիրքեր, հա-
րուս եւ հանգստաւէ կեանք անցնելու պա-
տիւնութիւններ, ունիք այս բոլորը արժեւորող,
զանոնք վեր բռնող ոգեղներ, հոգիի, մտքի
եւ արժեքներու գերագոյն սպասը, նշխար-
եալ բեկորներ հաւաքելու, այրիին ու որբին
արցունքները սրբելու միսիրարար պարտա-
կանութիւնը, եւ վերջապէս Աստուծոյ ծա-
ռայելու գործը որ վեր է կարելի բոլոր ծա-
ռայութիւններէն:

Սրբազան այս խորհուրդին մէջ շնորհա-
գարգուած իրենց այս պատկերը, ըսաւ, ինծի
կը յիշեցնէ այն օրը, երբ իրենք իրենց խո-
նարն հիւղակներէն այս Հաստատութեան կու-
գային բաժան բաժան հոգիով, անյարիր միտ-
քով եւ խուլ ազդեցութիւններու ներքեւ, կնի-
քին տակ այն բոլորին զոր մեր ընկերային պայ-
մաններն եւ նախապայման հարուածները դրեր
էին, եւ որոնք մեր Սփիւռքէն այժմու ընկեր-
կումը կը ստեղծեն իր բոլոր մարդերուն վրայ:
Ինչ հակապատկեր այսօրուան հետ, հիմը ա-
նոնցմէ քափեցաւ փոշի առ փոշի, եւ նորը
շինուեցաւ աղիւս առ աղիւս, ընելու հա-
մար զիրենք այն ընտիր անօրները զորս կը
տեսնենք:

Ա՛հ երբեք պիտի չմոռնամ այն սրա-
գրաւ տեսարանը, երբ իրենց ձեռնները սր-
տալին յուզումով յանձնեցին զիրենք այս Հաս-
տատութեան: Նո՛րք տուած չէ սակայն այս ժո-
ղովուրդը իր լաւագոյնը, պահելու համար իր
հոգիին ու մտքին արժեքները: Մեր ժողովուրդը
գինն է այս զոհողութեան, այն ոգիին որուն
չէ խնայած բնաւ իր արեան վերջին կաթիլը,
անցնելով ընդ հուր եւ ընդ սուր, եւ իր խոր-
տակուած ուսերուն կրելով իր սրբութեանց
տապանակը. այդ ոգիով է որ կը լեցուիք
դուք այս պահուստ, որուն համար աշխարհ
թերեւս ձեզի կը նայի իրենց համակրանքով՝
բայց խոր հիացումով:

Այս խորհուրդին ու սրբազան հանդե-
սէն վերջ, դուք, ըսաւ Հոգեւորդն Հայրը,
սկիզբը կ'ընէք ձեր նոր կեանքի նորոգուած
երեսին. քեզ սկիզբ, սակայն ես պիտի ու-
զէի տեսնել զձեզ ամբողջ, մինչեւ ծայրը ձեր
այս կեանքի տապարէզին, կարենալ քսելու
Առաքեալին հետ «Զբարւօք պատերազմն պա-
տերազմեցայ, զընթացս կատարեցի, զհաւատսն
պահեցի»։ Կ'ուզեմ հաւատալ քե այս պահը
բնաւ պիտի չբաժնուի ձեզմէ, ձեզի սպասող
կես դարու ընթացքին: Դժուար անեղութեան,

բայց հոգիներուն համար որոնք գաղափարի բոցն են բռնկած, ոչինչ կայ անկաշի: Պաներ կան, բաւ, կեանքի մեջ, անմեղ պաներ, զորս տարիներու անցուկն ու մեղաւորութիւնը չեն կրնար ջնջել մեր յիշողութենէն: Լուսաւոր լեռնաշագարներու կը նմանին անոնք, կեցած մեր յիշողութեան մեջ. անոնց շեղութիւնը բնաւ չի տկուցիր կեանքին, առօրեային: Ու ամէն մարդ իր կեանքին մեջ սահմանուած է ունենալու այս կարգի պան մը: Պետք ունենալ ունեցաւ զայն աշխարհայրութեան լեռան վրայ. այդ պանէն առաջ, իր ամբողջ կեանքը եղած երեսմբ հասարակ տեղիներու, սակայն յայտնութեան այդ տեսարանէն վերջ, բոլոր մարտիրոսները, կասկածները տեղի տուին, եւ ինք կեցաւ դեմ յանդիման Աստուծոյ լոյսին. այդ վայրկեանին սխալագոյնը երբեք չմարեցաւ իր հոգիին մեջ: Այդ կարգի անմեղ պաներէն այցուեցան նոյնպէս Պողոս Առաքեալը՝ Իսմայէլոսի նամբուն վրայ, եւ Յայիւն, Հին Ռւսիոյ մեծ մարգարէն, իր առաքելութեան սկզբնաւորութիւնը նուիրագործող տեղիքին մեջ:

Յիշեցեք միշտ այս փառաւոր պանը ձեր կեանքին մեջ, զայն նկատելով ձեր գիտակցութեան լուսաւորումին լուսազոյն մէկ պատկերութիւնը. ուր դուք իրապէս ինքզինքնիդ եղաւ, աղբերացաւ, լուսաւորուեցաւ, եւ ունեցաւ Աստուծոյ հետ կենդանի դեմիանդիմաւորութեան վեցմազոյն վայրկեանը, կենելով ձեր հոգիներու կարմիր ուխտը, Աստուծոյ եւ մարդոց ծառայութեան նուիրուելու գործին: Այս լուսաւոր պանն ունի պէտք է դառնան ձեր կեանքին բոլոր օրերը, որուն մեջ դուք գնեց տեսաւ ամբողջ, ուր ձեր հոգին կարգաց իր նախաստղերը եւ մարգարեացաւ: Դժբախտ են անոնք, որ չունին այս կարգի պաներ իրենց կեանքին մեջ:

Իբրեւ Հայ եկեղեցւոյ զաւակներ եւ պատկաններ, բաւ, նկատումն ասկէ եւ այն փառաւոր մարգերուն, որոնք մեր եկեղեցւոյ ոսկի փառքը կերտեցին մեր լեռներուն չափ ամուր, մեր հոգիներուն չափ խորհրդաւոր, եւ մեր երկիւնքին չափ գեղեցիկ: Վասն իմ քե այս պահուած ձեր մտածումին առջեւէն կ'անցնին Ս. Մեսրոպը, Նարեկացին, Շնորհալին եւ նմաններ, որոնք ձեզի նման այս ուրաքը կ'ենցին, եւ այդ քաղցր լուծին ասկէ անուշեցին մեր կեանքին զաւանդութիւնները:

Կը խորհիմք քե յուզումին ասկէ եւ նոյնպէս այս Հասարակութեան մեծ հոգիներուն, որոնք իրենց անկաշիի զոհողութիւնները տուին այս Արքային, եւ անունները՝ մեր պատմութեան: Ու կը խայտան, բաւ, անոնց հոգիները իրենց յաւիտեական անմահութեան կայքին մեջ, վասնզի անոնց գործն ու մտածումն է որ կը շարունակուի: Ամէն անգամ որ ձեռնադրութեան մը շնորհաբաշխութիւնը կը կատարուի այս սեղանին վրայ, կանքեղ մը կ'աւելնայ անոնց արժէն կերտած լուսաւորութեան տաճարին մեջ:

Եւ անցեալի այդ բոլոր փառքերը այս պահուած կ'ընեն իրենց խորհրդաւոր տղանցքը ձեր հոգիին ու մտքին առջեւէն, կը մեկնեղուին փաղանգ առ փաղանգ, ըլլալու համար *տեսիլքը, յայտնութիւնը, հոգին*, ամբողջութիւնը Հայ եկեղեցիին, ոսկեծիր տղակի մը պէս քով քովի բերելով ներկան ու անցեալը, բխտանեալան մեր դարաւոր ժառանգութեան:

Զգացեք ինքզինքնիդ միշտ այս յուզումին առաւել տպաւորութեանց ներքեւ, ու պիտի պատկանուիք վաստակող սերմերէն, որ մեր օրերու կեանքինն են: Վասնզի այս մեծ յիշատակներուն հետ, քովն ի վեր անոնց, կան հաւասարապէս մարդկային փոքրութիւններ. մի՛ տեսնէք այդ հղինքութիւնները, մանաւանդ մի՛ իջնէք անոնց. ի՞նչ գեղեցիկ է փոքրութիւններու քովէն անցնիլ արհամարհան ու հպարտ: Անեցեք այդ հպարտութիւնը կեանքի փոքրութիւններու հանդէպ, եւ խոնարհութիւնը՝ մեծութեանց նկատմամբ:

Յետոյ աւելցուց. ձեզի իբրեւ կենդանի օրինակ ունիք Նորին Ամեն. Զեր Հոգեւոր Հայրը, որ իր կիսադարեան բազմադիւն եւ աննահանջ կեանքով ձեզի նման հարիւրաւորներ առաջնորդած է այս կեանքին ու շնորհին: Զեր մասաղ հոգիներուն իբրեւ օրինակ չկայ աւելի գեղեցիկ յարացոյց քան իր կեանքը: Այս առթիւ Զեզի հետ միասին կը մաղթեմ ի արեւ որ Տերը բազմաթիւ տարիներ պարգեւէ Նորին Ամենապատուութեան, կարենալու համար Զեզի, եւ ձեզմէ վերջ եւ կողներուն բաշխել աւելի բարձր շնորհներ ի փառս Աստուծոյ, Հայաստանեայց Առաքելական Ս. եկեղեցւոյ եւ Ս. Արքային:

Նորընծայ Սարկաւաղները նոյն ժամէն իսկ սպասարկել սկսան Ս. Պատարագին: Ահա իրենց անունները.

Կարապետ Սարկ. Մկրտիչան՝ ծնած Պաղտաս 1920 ին, Զեյթունցի ծնողք, նախակրթություն ստացած ի Հալեպ. 1936 ին ընդունվում ժառ. Վարժարան, որուն ընթացքը աւարտած է փայլուն յաջողութեամբ:

Մինաս Սարկ. Գասպարեան՝ ծնած Մարտե 1921 ին, նախակրթություն ստացած ի Հալեպ. 1936 ին ընդունվում ժառ. Վարժարան, որուն ընթացքը աւարտած է փայլուն յաջողութեամբ:

Յարեթ Սարկ. Վրթանէսեան՝ ծնած Փոքր-Սայիս 1919 ին, Սուէիացի ծնողք, նախակրթություն ստացած զերմանական ուրբանոցին մէջ. 1935 ին ընդունվում ժառ. Վարժարան, որուն ընթացքը աւարտած է լաւագոյն յաջողութեամբ:

Յովհաննէս Սարկ. Կարապետեան՝ ծնած Նօզդաս 1920 ին, նախակրթություն ստացած ի Հալեպ. 1936 ին ընդունվում ժառ. Վարժարան, որուն ընթացքը աւարտած է լաւագոյն յաջողութեամբ:

Սիոն, յանուն բովանդակ Միաբանութեան կը մարքե որ ամենքն ալ լինին «Մշակ առանց ամօրոյ» ի ծառայութիւն մեր նուիրական հաւատքին, սիրեցեալ ազգին եւ Ս. Արքուդոյ:

Ժ Ա Ռ Ա Ն Գ Ա Ի Ո Ր Յ Ո Ւ Ն Ե Ր

Դալ շրջանի ժառանգաւորաց Վարժարանի համար աւակեցեանք ընտրելու պարտականութիւնը Ս. Արքուդ Պառ. Տնօրէն ժողովոյ կողմէն յանձնուեցաւ Վարժարանիս ուսուցիչներէն Հոգ. Տ. Արքուն Վրդ. Հասիսեանի: Հայր Արքուն Մայիս 20 ին մեկնեցաւ նախ Պէյրութ, ապա Դամասկոս ու Հալեպ, ու այս նպատակաւ իրեն ներկայացող վաթսուցէ աւելի քննաձեռններէն ընտրած է 15 փափկամայն եւ ուշիմ աւակեցեանք, պատկերով իր առաքելութիւնը շնորհաւորելի արդիւնաւորութեամբ:

Խօսած է նկեղեցւոյ բեմերէն, վարժարաններու աւակեցեանքուն, եւ երեսասարդաց միութիւններուն, անոնց քանակով Նորին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ողջոյնները, եւ իր առոյգ հոգիին կազմույրը: Ամսուան մը բացակայութենէ վերջ, Յունիս 20 ին վերադարձաւ Ս. Արքու:

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Տ Օ Ն Ա Կ Ա Ն Բ Ե Ի Բ Ե Մ Ա Կ Ա Ն Բ

✱ 4 Օգոստոս կիր. — Վարդապետ. Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Ս. Յակոբայ Մայր Տաճարին մէջ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր փրկութեան անհանգստութեան պատճառաւ, երէկ երեկոյ կարելի չէր եղած «Հրաշափառ»ի արարողութիւնը կատարել: Այսօր, լուսարարապետ Տ. Կիրակ Վրդ. Խարայէլեան, կը պատարագէ կալիստոսական թաղով, եւ կը քարոզէ քնարան առնելով «Եւ յետ յեջ աւուրց առնու ընդ իւր Յիսուս... եւ յայլակերպս եղի առաջի նոցա» քնարանով: Ներկայացուց տօնը իր հրեանկ երեսներով, իրբն Բրիտանի աստուածային հրաշալի յայտնութիւն, իրբն յիշատակ ազգային պայծառակերպութեան, հեթանոսական կրօնէն ի քրիստոնէութիւն դարձով, եւ երբորդ իրբն տօնախմբութեան օր Առաքելահաստատ մեր Ս. Աթոռին: Մատնանիշ բրաւ յայլակերպութեան տօնին նշանակութիւնը քրիստոնէական հաւատքին մէջ իրբն աներկբայի ապացոյցը եւ յայտնութիւնը հանդերձեալ կեանքի իրականութեան: Անոր արժանանալու համար անհրաժեշտ համարեց բարձրանալ իմանալի Թարգմանիք այս կեանքին, եւ հոն պայծառակերպուել հոգեով եւ մտքով:

✱ 5 Օգոստոս Բշ. — Մեռելոց. Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ ի Ս. Փրկիչ, ուր, քարոզեց Հոգ. Տ. Եղիշէ Վրդ. ուշադրութեան առարկայ ընելով Մովսէսի մահը Նաբաւ լեռան վրայ. Մովսէսի բովանդակ կեանքը ի սպաս զրուեցաւ իր ժողովուրդի ազատագրման, ու զանոնք «Աւետեաց երկիրը» առաջնորդելու նպատակին. սակայն հազիւ անոր սեմին հասած կը մեռնի. չկայ պատմութեան մէջ ասկէ աւելի տխուր մահ: Սակայն մեռած ժամանակ կը տեսնէ հեռուէն Աւետեաց երկիրը: Ամէն մարդու մէջ Մովսէս մը կ'ապրի առաւել կամ նուազ. երանի անոնց որոնք իրենց Նաբաւ լեռան գերեզմանին առջեւ, կը տեսնեն Աւետեաց երկիրը՝ երկիրքը. որ իւրաքանչիւր քրիստոնեային Աւետեաց երկիրն է: Ս. Պատարագի աւարտումին, երգեցողութեամբ եւ թափօրով ազգային գերեզմանատան մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն կը կատարուի ի հանդիստ հոգեւոյ համայն ազգիս ննջեցելոց:

✱ 11 Օգոստոս կիր. — Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ. քարոզեց Հոգ. Տ. Հայրիկ Վրդ., քնարան առնելով «Զի եկն Որդի Մարդոյ կեցուցանել զկորուսեալս» աւետարանական խօսքը. ներկայացուց արեւելեան ժողովուրդներու քաղաքական եւ բարոյական վիճակը, եւ հրեայ ժողովուրդին բացառիկ հանգամանքը. յետոյ ճշդից տարողութիւնը «Կորուսեալ» բառին, որ Յիսուսի համար կը նշանակէր առաւելապէս քաղաքական բռնապետութեան ներքեւ կաշկանդուած մնալ. զրամի, կիրքի եւ հաճոյքի ախորժակներուն ենթարկուել, եւ տիրական խաւարում հոգեկան աշխարհի: Ապա՝ զիտել տուաւ թէ, փրկութեան գործը, ըստ տե-